

## КАФЕДРА ОРКЕСТРОВОГО ДИРИГУВАННЯ ТА ІНСТРУМЕНТОЗНАВСТВА

### Оркестровий клас (Оркестр народних інструментів)

Освітній ступінь  
Спеціальність  
Освітньо-професійна програма

«Магістр»  
В5 Музичне мистецтво  
«Музичне мистецтво»  
Балалайка, Гітара,  
Домра, Цимбали,  
Баян, Акордеон,  
Бандура

|         |     |
|---------|-----|
| Курс    | 1-2 |
| Семестр | 1-3 |

Статус

Обов'язкова

|                      |     |
|----------------------|-----|
| ECTS                 | 14  |
| Годин                | 420 |
| Практичні            | 288 |
| Самостійна<br>робота | 132 |

Форма контролю

Залік

### Інформація про викладача

|        |                                                                                                                                                                                      |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПІБ    | Іваниш Андрій Андрійович, доцент кафедри оркестрового диригування та інструментознавства Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, заслужений артист України. |
| e-mail | <a href="mailto:ivanishandriy@ukr.net">ivanishandriy@ukr.net</a>                                                                                                                     |

### АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програмою навчальної дисципліни Оркестровий клас (Оркестр народних інструментів) для студентів освітнього ступеню «Магістр» В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки», спеціальності: В5 «Музичне мистецтво», освітньо-професійною програмою: «Музичне мистецтво» (Цимбали, Домра, Балалайка, Гітара, Бандура, Баян, Акордеон) передбачено практичне виховання та підготовку оркестрових виконавців відповідно до професійної кваліфікації: артист – соліст – інструменталіст, артист оркестру, артист ансамблю, викладач – інструменталіст, керівник оркестру (ансамблю), диригент народного оркестру, викладач закладу вищої освіти.

**Метою навчальної дисципліни** «Оркестровий клас» («Оркестр народних інструментів») є підготовка оркестрових виконавців до роботи у творчих колективах (ансамблях, оркестрах), виховання диригентів та керівників оркестрів (ансамблів) народних інструментів (практичний аспект). Ця мета полягає в тому, що під час гри в оркестрі майбутній виконавець-диригент спостерігає за роботою досвідченого керівника, бачить, якими технічними прийомами користується він для досягнення того чи іншого художнього результату, як глибоке знання партитури, активність та цілеспрямованість у розкритті задуму композитора об'єднують оркестрантів у музикантів-однодумців. Ці спостереження надають

впевненості молодому диригенту під час роботи з оркестром.

**Завданням навчальної дисципліни «Оркестровий клас» («Оркестр народних інструментів»)** є опанування практичних прийомів і навичок оркестрового мистецтва як сукупності різноманітних аспектів оркестрової діяльності:

- засвоєння знань про зміст, організацію, форми та методи роботи в оркестровому колективі;
- виховання музиканта – інструменталіста – ансамбліста, здатного слухати, чути і корегувати свою власну гру на інструменті в процесі колективного виконавства;
- удосконалення індивідуальної техніки гри на оркестровому інструменті;
- удосконалення практичних навичок і вмінь колективної художньо-творчої діяльності;
- формування професійних знань, практичних навичок і вмінь артиста оркестру та диригента – керівника художньо-творчого колективу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

**знати:**

- специфіку професійної діяльності оркестрового виконавця, його функціональні обов'язки і завдання;
- основоположні засади оркестрової майстерності, елементи внутрішньої і зовнішньої техніки;
- методологію роботи в оркестрі під час репетицій і концерту;
- засоби і прийоми сценічної взаємодії з артистами оркестру в контексті розкриття драматургії твору;

**вміти:**

- використовувати широке знання оркестрового репертуару, необхідного професійному виконавцю в його різноманітній суспільно-музичній діяльності;
- розуміти стилістику та застосування цих знань у виконавсько-педагогічній діяльності;
- враховувати специфіку колективу оркестру в контексті своєї професійної діяльності;
- проводити аналіз запропонованого музичного тексту (оркестрових партій);
- застосовувати елементи внутрішньої і зовнішньої техніки оркестрового виконавства, весь комплекс виразних засобів для створення художнього образу та драматургії;
- органічно взаємодіяти з артистами колективу та диригентом для розкриття драматургії твору.

## **Програмні компетентності**

### *Загальні компетентності (ЗК):*

- ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії
- ЗК 8. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК 9. Здатність працювати автономно.

### *Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):*

- СК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
- СК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
- СК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики.
- СК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській / композиторській / педагогічній діяльності.

- СК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
- СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.
- СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного/навчального матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

### **Програмні результати навчання**

- ПРН 1. Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності
- ПРН 2. Володіти навичками ансамблевого музикування в групах різних складів у концертно-виконавському та репетиційному процесах.
- ПРН 3. Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві.
- ПРН 4. Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.
- ПРН 5. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій.
- ПРН 6. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

### **ПЕРЕЛІК ТЕМ**

- Тема 1. Організаційна робота.
- Тема 2. Теоретична робота над оркестровими партіями.
- Тема 3. Настроювання оркестру.
- Тема 4. Розігрування оркестру (відпрацювання основних елементів оркестрової звучності).
- Тема 5. Творчо-репетиційна робота.
- Тема 6 Генеральна репетиція та концертне виконання.
- Тема 7. Робота оркестру під керівництвом студентів випускників над атестаційною програмою.

### **ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ**

Практичні заняття, самостійна робота.

### **НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ**

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber, Zoom.

### **МЕТОДИ КОНТРОЛЮ**

#### ***Поточний (міжсесійний) контроль:***

- вербальний: співбесіда, експрес-опитування;
- аналітичний: аналіз самопідготовки студента;
- практичний: виконання вправ, практичний показ;

#### ***Підсумковий контроль:***

- вербальний: колоквіум;
- практичний: гра оркестрових партій

Підсумковий контроль проходить у формі диференційованого заліку наприкінці кожного семестру

### Вимоги до заліку

#### 1). Відвідування репетицій.

Гра в оркестрі це колективна творчість. Відсутність на репетиції навіть одного учасника (особливо виконавця сольних партій) не дає можливість якісного виконання того чи іншого музичного твору.

#### 2). Якісна гра партій.

Всі учасники оркестру повинні готуватись до кожної репетиції як самостійно, так і з партнером по пульту, або в окремій групі оркестру. Від всіх студентів-оркестрантів вимагається:

- технічне опанування партій;
- набуття навичок ансамблевої гри, колективно-образного мислення.

### Система оцінювання

| № з/п | Контрольний захід оцінювання   | Всього % |
|-------|--------------------------------|----------|
| 1.    | Відвідування практичних занять | 35       |
| 2.    | Виконання самостійної роботи   | 40       |
| 3.    | Заліки                         | 25       |
|       | Всього                         | 100      |

### Критерії оцінювання

#### 90–100–А– відмінно

вичерпна і розгорнута відповідь на питання колоквиуму з аналізом сучасних літературних джерел, посиланням на інноваційні технології, досвід провідних вітчизняних і зарубіжних митців. Демонстрація високого рівня виконання практичних завдань, особистий творчий внесок у створення художнього образу та драматургії музичного твору.

#### 82–89–В– добре

грунтовна відповідь на питання колоквиуму з аналізом літературних джерел, творчого доробку провідних митців. Демонстрація якісного рівня виконання практичних завдань, навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

#### 74–81–С– добре

повна відповідь на питання колоквиуму з посиланням на літературні джерела, творчий доробок провідних митців. Демонстрація достатнього рівня виконання практичних завдань, навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

#### 64–73–D– задовільно

відповідь на питання колоквиуму в необхідному обсязі без посилань на літературні джерела, творчий доробок митців, окремі неточності, їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація посереднього рівня виконання практичних завдань, навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

**60–63–Е– задовільно**

відповідь на питання колоквиуму в мінімально допустимому обсязі, значні неточності, їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація посереднього рівня виконання практичних завдань, граничних навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

**35–59–FX– незадовільно**

відповідь на питання колоквиуму в недостатньому обсязі, грубі помилки, неспроможність їх виправлення за допомогою викладача. Демонстрація низького рівня виконання практичних завдань, недостатня сформованість навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

**1–34–F– незадовільно**

відповідь на питання колоквиуму на рівні елементарного розпізнання, неможливість відтворення навчального матеріалу на репродуктивному рівні. Неспроможність виконання практичних завдань, відсутність навичок створення художнього образу та драматургії музичного твору.

### **ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ**

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

### **ОРІЄНТОВНИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКИЙ РЕПЕРТУАР ДЛЯ ОРКЕСТРУ НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ**

*Твори українських композиторів:*

1. Адамцевич Є, обр. В. Гуцала. Запорізький марш.
2. Білошинський А. “Хмари Гренади”.
3. Білошицький А. Байлаора з Сюїти № 3 (“Іспанська”).
4. Верьовка Г. Плескач.
5. Гайденко А. Сюїта “Рідні джерела”: 1. Ранок у Сорочинцях. 2. Ярмарок. 3. Гоголівська церква в Сорочинцях. 4. Чумацький шлях. 5. Щедрий вечір. 6. Козаки йдуть. 7. На Великдень.
6. Гуцал В. Святковий марш.
7. Гуцал В. Танцювальні награвання.
8. Дикусаров В. Прелюд.
9. Довженко В. Токата на тему української народної пісні “Їхав козак за Дунай”.
10. Жданов С. Прелюд.
11. Ільченко О. Фантазія на теми М.Лисенка.
12. Калачевський М. Ноктюрн.
13. Калачевський М. Симфонія.
14. Кос-Анатольський А. Коломийки.
15. Ланюк Ю. Щедрик.
16. Лапинський Я. Полтавський козачок.
17. Лисенко М. Вальс.
18. Лисенко М. Елегія.
19. Лисенко М. Сумний спів.
20. Лисенко М. Увертюра до опери “Тарас Бульба”.
21. Людкевич С. Чабарашки.
22. Льонко Є. Фольклореска.
23. Майборода Г. Гуцульська рапсодія.
24. Марченко І. Поема “Кармелюк”.

25. Мясков К. Концертна п'єса для бандури з оркестром.
26. Мясков К. Український танок.
27. Невідомий автор. Українська симфонія.
28. Ніщинський П. Вступ до музики "Вечорниці".
29. Орлов Я. Гопак.
30. Попадюк В. Фантазія на гуцульські народні теми
31. Ревуцький Л. Канон.
32. Різоль М. Концерт для баяна з оркестром.
33. Скорик М. Арія і Фінал з Партити № 5.
34. Скорик М. Варіації на народні теми.
35. Скорик М. Карпатська рапсодія в стилі Ф. Ліста для скрипки і струнного оркестру.
36. Скорик М. Мелодія з к/ф "Високий перевал".
37. Скорик М. Танець.
38. Степовий Я. Прелюд пам'яті Т.Шевченка.
39. Тимофіїв М. Гуцульська фантазія.
40. Тимофіїв М. Покутський сувенір.
41. Тольба В. Сюїта з музики до опери С. Гулака-Артемовського "Запорожець за Дунаєм".
42. Шендєрьов Г. Думка.
43. Штогаренко А. Українські танці.
44. К.Мясков. Концертні варіації. Спомин.
45. В.Філіпенко. До тебе. Концертний вальс.
46. М.Скорик. Ранкова сюїта. Мелодія з к/ф "Високий перевал".
47. В.Кривошей. Вальс. Українська імпровізація. Український сувенір. На вечорницях.
48. О.Ломкін. Парафраз на тему пісні І.Шамо "Осіньне золото".
49. В.Пашинський. Троїсті музики. Козацькі мандри.
50. Ю.Шевченко. Антракт.
51. М.Лисенко. Увертюра до опери "Тарас Бульба".
52. М.Лисенко. Українська рапсодія №2.
53. М.Лисенко. Урочистий марш.
54. С.Гулак-Артемовський. Фрагменти з опери "Запорожець за Дунаєм".
55. Б.Лятошинський . Сюїта з музики до драми В.Шекспіра "Ромео і Джульєтта".
56. Л.Ревуцький. Козачок.
57. А.Штогаренко . Гопак з сюїти "Пам'яті Лесі Українки".
58. К.Домінчен. Українська рапсодія.
59. І.Карабиць. Увертюра "Святковий Київ".
60. Л.Колодуб. Гуцульська рапсодія.
61. Л.Колодуб. Крокосчмейстерський марш.
62. Л.Колодуб. Нічне інтермецо.
63. Л.Колодуб. Сюїта "Фрески Софії Київської".
64. Л.Колодуб. Троїсті музики.
65. Л.Колодуб. Український диксиленд.
66. Л.Колодуб. Урочиста увертюра.
67. Обробка Петкевича. Історичний марш "Богдан Хмельницький".
68. Обробка С.Творуна. Старовинний запорізький марш.
69. Ю.Чичков. Фантазія на теми опери М.Лисенка "Наталка Полтавка".

*Твори зарубіжних композиторів:*

1. Альбеніс І. Кордова.
2. Альбіоні Т. Адажіо.
3. Андерсон Л. Міні-концерт.
4. Бах Й.С. Скерцо з Сюїти для флейти.
5. Беллін Д. Увертюра до опери "Норма".

6. Бетховен Л.В. Увертюри “Егмонт”, “Коріолан”.
7. Бізе Ж. Сюїта “Арлезіанка”.
8. Бізе Ж.-Щедрін Р. “Кармен-Сюїта”.
9. Брамс Й. Симфонії № 3.4.
10. Брамс Й. Угорські танці.
11. Гріг Е. “Пер Гюнт” (сюїти №№ 1,2).
12. Гріг Е. Концерт №1 для фортепіано з оркестром.
13. Деліб Г. Піщикато.
14. Дога Є. Кодри.
15. Ліст Ф. Марш Ракоці.
16. Моцарт В.А. Увертюра до опери “Викрадення з сералю”.
17. П’яццолла А. Танго.
18. Родрігес Х. Концерт для гітари з оркестром “Аранхуес”.
19. Россіні Дж. Увертюра до опери “Сорока злодійка”.
20. Сибеліус Я. Сумний вальс.
21. Скулте А. Арієтта.
22. Шуберт Ф. Незакінчена симфонія.
23. Й.С.Бах. Оркестрові сюїти. Бранденбурзькі концерти.
24. Г.Ф.Гендель. Concerti grossi. Пасакалія.
25. Т.Альбіноні. Адажіо.
26. А.Бальцон. Менует для віолончелі та струнних.
27. А.Кореллі. Сюїта.
28. А.Вівальді. Пори року. Інструментальні концерти.
29. В.А.Моцарт. Дивертисменти. Маленька нічна серенада.
30. Л.Боккеріні. Концерт ре мажор для віолончелі з камерним оркестром.
31. Л.Боккеріні. Менует. Нічна музика Мадриду.
32. Ф.Мендельсон. Концерт для скрипки з оркестром.
33. М.Джуліані. Концерти №№ 1-3 для гітари та струнних.
34. Й.Брамс. Серенада.
35. Д.Бенда. Граве для альта та струнних.
36. Е.Гріг. Сюїта “З часів Хольберга”.
37. І.Ельгар. Серенада.
38. А.Дворжак. Серенада.
39. О.Респігі. Античні танці.
40. Х.Морель. Індіанська сюїта для гітари та струнних.
41. Й.С.Бах-Ш.Гуно. Аве Марія.
42. Ф.Шуберт. Серенада.
43. Ф.Мендельсон. Божа любов.
44. Ж.Бізе. Серенада.
45. К.Вейль. Пісенька-фокстрот. Меккі-Мессер.
46. Дж.Гершвін. Будьте ласкаві. Коханий мій. Нехай гримить оркестр.
47. Г.Дініку. Хора-стакато.
48. Ф.Легар. Мелодія. Вітряки.
49. В.Монті. Чардаш.
50. Ж.Оффенбах. Галоп.
51. Д.Елінгтон. Без свінгу немає музики. У м’яких тонах. Гарлем. Настрій індіго.
52. Л.Андерсен. Парад трубачів.
53. Б.Баккарак. Дощові краплинки.
54. Р.Берд. Симпатія.
55. К.Бейсі. Граєм блюз.
56. А.Віллольдо. Аргентинське танго.
57. Н.Вашингтон. Вулиця зеленого дельфіна. Нічний поїзд.

58. Дж.Гіллеспі. Ніч в Тунісі.
59. В.Гюнтер. Дивовижна вночі Земля.
60. Є.Дога. Вальс з к/ф “Мій ласкавий і ніжний звір”. Сонет.
61. С.Джоплін. Кленовий лист.
62. Джобім. Дівчина з Іпанеми.
63. С.Кентон. Мистецтво ритму.
64. Ж.Косма. Опале листя.
65. Дж.Керн. Дим.
66. О.Лундстрем. Експромт.
67. Ф.Лей. Історія кохання.
68. Дж.Ласт. Парафраз.
69. Дж.Лоу. Сюїта “Моя чарівна леді”.
70. М.Мінх. В дорозі. Нічні зустрічі.
71. Т.Монк. Опівночі.
72. Г.Міллер. Блюз. В настрої.
73. Г.Манчіні. Місячна ріка. Галактика. Прогулянка.
74. Е.Маріконе. Мелодія з к/ф “Професіонал”.
75. У.Найссоо. Дві баби.
76. А.Оліверо. Тіко-тіко.
77. К.Портер. Вночі і вдень.
78. Н.Рота. Слова кохання.
79. Т.Русєв. Аугусто.
80. А.Скорупка. Подаруй мені весь світ. Далекий наспів.
81. Д.Скотт. Країна лотоса.
82. Х.Тізол. Караван.
83. Ч.Чаплін. Парафраз.
84. А.Янушко. Світла ніч.

#### **РЕКОМЕНДОВАНА НАУКОВО - МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА**

1. Барсова І. Книга про оркестр. Київ, 1981. 206 с.
2. Воєводін В. Педагогічні умови становлення творчого потенціалу майбутніх музикантів-виконавців в оркестровому класі: Автореферат. Київ, 2007.
3. Гуменюк А. Українські народні інструменти. Київ, 1967.
4. Гуцал В. Е. Інструментовка для оркестру українських народних інструментів. К : Муз. Україна, 1988. 78 с.
5. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа) : підручник для вищ. та серед. навч. закл. Київ : НМАУ ім.П. І. Чайковського, 2005. 600 с.
6. Дейнега М. До проблеми українського народно-оркестрового виконавства / М. Дейнега // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції: до 70-річчя кафедри народних інструментів Київської консерваторії (НМАУ) імені П. І. Чайковського : зб. ст. ; ред.-упоряд. М. А. Давидов. К., 2010. С. 61–68.
7. Іванов П. Оркестр українських народних інструментів. Київ, 1981.
8. Ільченко О. О. Методичні рекомендації для самостійної роботи по вивченню курсу “Методика роботи з самодіяльним оркестром і ансамблем народних інструментів”. Київ, 1989.
9. Ільченко О. О. Методичні рекомендації роботи з самодіяльним оркестром народних інструментів. Київ, 1986.
10. Ільченко О. О. Народне оркестрове виконавство: аматорство і проблеми художності. Київ, 1994.

11. Плужніков В. Професія диригента та шляхи її формування у західноєвропейській театральній-концертній практиці XIX ст.: Автореферат. Київ, 2007.
12. Канерштейн М. Питання диригентської майстерності. Київ: Музична Україна, 1980.
13. Колесса М. Ф. Основи техніки диригування / М. Ф. Колесса. – К. : Музична Україна, 1981. – 208 с.
14. Луців Ю. Образне мислення диригента і художнє виконання музичного твору. Львів, 1985. 35 с.
15. Разумний І. Практичний посібник з диригування. Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, Київ, 1959.
16. Тольба В. Проблеми виконавства / Питання диригентської майстерності. Київ: "Музична Україна", 1980.
17. Онуфрієнко А., Дяк І., Сливинський Ю. Читання партитур для оркестру народних інструментів. Київ: Музична Україна, 1980.
18. Онуфрієнко А. Хрестоматія по диригуванню оркестром народних інструментів. Вип. 1,2. К., 1985, 1989.
19. Кожухарь В. К. «Такі справи», 2010.
20. Сідлецька Т. І. Культурно-Історична еволюція українського оркестру народних інструментів : монографія / Т. І. Сідлецька. Вінниця : ВНТУ, 2009. 184 с.
21. Хай М. Музично-інструментальна культура українців / Михайло Хай. – Київ ; Дрогобич, 2007. 543 с.
22. Черкаський Л. М. Українські народні музичні інструменти / Л. М. Черкаський. К., 2003.